

Oslo

Veileder i muntlig læringsmetodikk

Prosjektidé og utviklingsarbeid
ved Oslo Voksenopplæring
Rosenhof

Desember 2022- mai 2024

Foto:
Design / layout:

KI-Generert Adobe Firefly
Einar og Gunhild Christensen

Innhold

Introduksjon	3
Formål	4
Behov for muntlig læringsmetodikk	5
Gode råd for muntlig læringsstøtte	6
Muntlige læringsaktiviteter	8
A. Læringsaktiviteter med støtte i bilder.....	8
B. Læringsaktiviteter med støtte i rollespill.....	10
C. Læringsaktiviteter med støtte i gjøremål.....	11
Litteraturliste	13

Introduksjon

Denne veilederen er et resultat av arbeidet som er gjort i prosjektet Muntlig læringsmetodikk ved Oslo voksenopplæring Rosenhof i perioden desember 2022 – mai 2024.

Prosjektet har inngått i prosjektporteføljen til delprogram sysselsetting, en del av områdesatsingene i Oslo¹.

Bakgrunnen for prosjektet var våre erfaringer med at deltakere uten automatiserte lese – og skriveferdigheter, ofte har store utfordringer med å tilegne seg kompetanse og oppnå faglig progresjon. At deltakere som ikke har lært å lese og skrive i oppveksten strever spesielt mye med å få utbytte av og fullføre grunnskoleopplæringen, og blir «sittende fast» i opplæringsløpet er også godt dokumentert i relevante utredninger og kartlegginger som tar for seg tematikken, se blant annet Lerfaldet m. fl. (2022), Rambøll/Halogen (2021), og Sysselsettingsutvalgets utredning om Kompetanse, aktivitet og inntektssikring (NOU 2021: 2). Vi vet at årsakene til dette, er sammensatte. Mange faktorer ligger også utenfor selve opplæringens nedslagsfelt. I dette prosjektet har vi konsentrert oss om læringsmetodikkens betydning, som én del av dette bildet.

Vi vil takke Irmelin Kjelaas, førsteamanuensis i norskdidaktikk ved NTNU, som har vært en viktig inspirasjon for det faglige arbeidet. Takk også til Åshild Søfteland, språkforsker ved Høgskolen i Østfold. De har begge bidratt med nyttige innspill til veilederen, men kanskje enda viktigere, oppmuntret og heiet oss fremover ved å bekrefte at arbeidet med å rette fokuset mot muntlighetens plass i undervisningen, er viktig og nødvendig. Vi vil også takke våre kollegaer for interesse, utprøving av metodikken og konstruktive tilbakemeldinger. Vi håper denne veilederen kan være et nyttig verktøy for lærere som ønsker å jobbe mer muntlig i sin undervisning, og at den kan være til inspirasjon for videre utvikling av en forskningsbasert, muntlig læringsmetodikk. Dette er vårt bidrag fra praksisfeltet.

Utviklet i perioden desember 2022 - mai 2024

Prosjektmedarbeidere og fagansvarlige:

Lise Sletten & Anne Modalsli Touré

Prosjektleder: Linda Moe

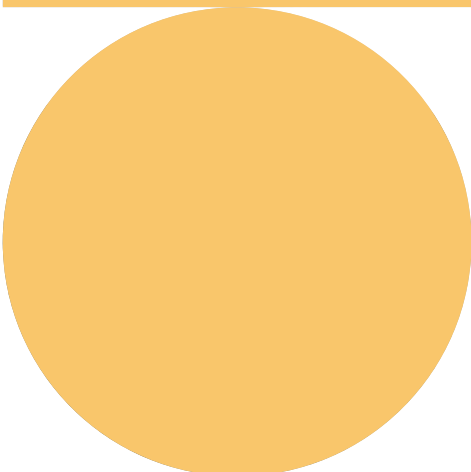
¹<https://www.oslo.kommune.no/byutvikling/omradesatsingene-i-oslo/>

Formål

Å lære et nytt språk og nye fag i voksen alder er krevende. Deltakere som mangler automatiserte lese- og skriveferdigheter, møter spesielt store utfordringer. Disse deltakerne er vant til å lære uten bruk av skrift, og de kan derfor profitere på en muntlig tilnærming til deler av undervisningen.

Med dette som utgangspunkt, ble prosjektet “Muntlig læringsmetodikk” etablert. Prosjektet har hatt som mål å starte en prosess for å finne fram til undervisningsmetodikk som samspiller bedre med deltakernes muntlige læringsevner. Arbeidet er basert på en grunn tanke om at muntlige undervisningsforløp, helt frakoblet skriftspråklig oppmerksomhet, kan fungere som en supplerende ressurs i fag- og språkopplæringen.

Gjennom prøving og feiling, observasjoner og diskusjoner har vi kommet fram til undervisning som vi opplever at fungerer i klasserommet. Arbeidet har gitt oss styrket tro på at muntlig læringsmetodikk bidrar positivt i læringen, og vi opplever at deltakerne er begeistret for læringsøkter hvor deres mangelfulle lese- og skriveferdigheter ikke bremser dem. Arbeidet med å etablere god muntlig læringsmetodikk er fremdeles i en startfase, og vi håper at erfaringene fra dette prosjektet kan inspirere andre til videre fagutvikling.

Behov for muntlig læringsmetodikk

Med begrepet «muntlig læringsmetodikk» mener vi undervisningsforløp som tar i bruk mange og ulike former for læringsstøtte, mens bokstavbasert skriftspråk holdes utenfor. Med begrepet «muntlige læringsevner» mener vi tankemessige strategier, lytting og snakking som den enkelte mer eller mindre bevisst benytter seg av for å lære.

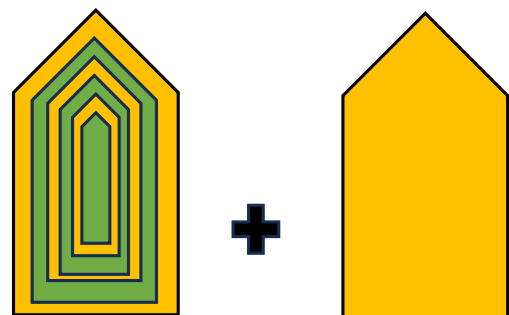
Vi vil bruke denne gule figuren til å illustrere slik undervisning der læringsmål, introduksjoner, læringsaktiviteter, hjemmearbeid, prøver og vurderinger foregår muntlig. Det finnes lite faglitteratur og få undervisningstradisjoner som omhandler slik undervisning som systematisk søker å samspille med voksne kursdeltakeres muntlige læringsevner. Det er behov for å utvikle muntlig læringsmetodikk, og dette behovet har vært prosjektets utgangspunkt.

Denne gule og grønne figuren kan illustrere undervisning som veksler mellom muntlig og skriftlig fokus. Det muntlige og det skriftlige utfyller og støtter opp om hverandre. Denne undervisningsformen har lange tradisjoner, og det finnes mye faglitteratur som omhandler det viktige samspillet mellom muntlig og skriftlig læring. Dette kommer også til uttrykk i Referanseguiden fra Council of Europe (Minuz m. fl., 2022). I kurs- og skolesammenheng for voksne innvandrere er denne undervisningsformen, etter vår erfaring, så godt som enerådende.

Vi erfarer at deltakere med mangelfulle lese- og skriveferdigheter best får utnyttet læringspotensialet sitt når opplæringstilbudet gjennomføres med ulike metodikk, ett med og ett uten skriftspråktilknytning. Muntlig tilnærming er viktig begge steder, men temaene kan være mer komplekse og progresjonen kan være raskere der skriftspråket ikke trekkes inn. Ikke bare i begynnerundervisningen, men på flere nivåer kan både språk- og fagopplæring planlegges slik.

Gode råd for muntlig læringsstøtte

Bevisst tilrettelegging og læringsstøtte kan gjøre det lettere for deltakerne å komme i kontakt med og dra veksler på sine muntlige læringsevner. Vi har gode erfaringer med å tenke muntlig læringsstøtte på denne måten:

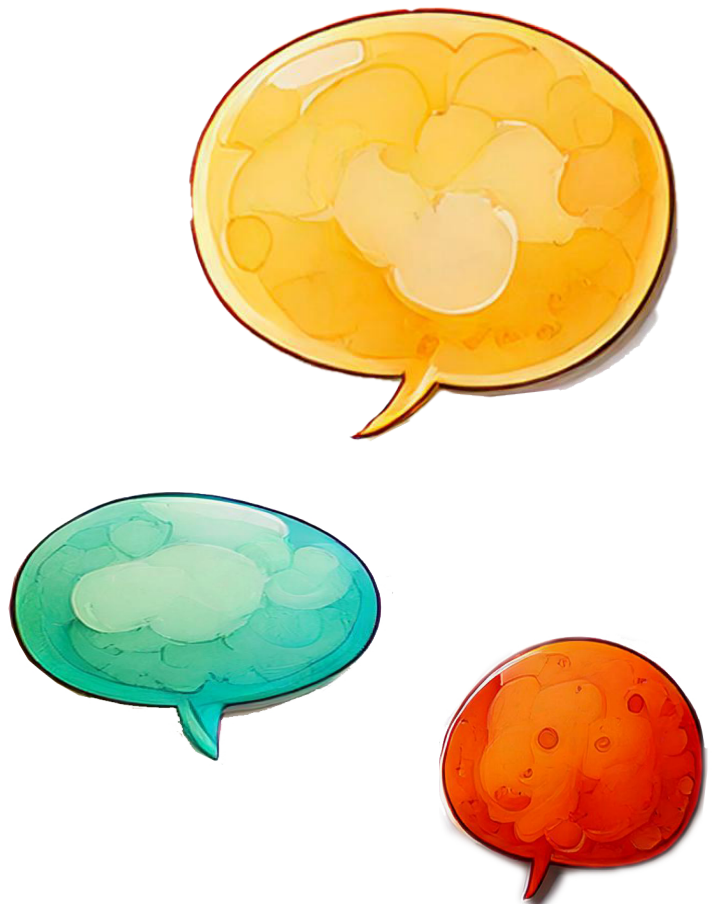
1. Bøker og skrivesaker ryddes helt bort. Da skriftkulturen har svært høy status, ønsker deltakere ofte å skrive og notere i timene. Vi erfarer at det er problematisk når muntlig og skriftlig arbeid utføres samtidig all den tid deltakerne ikke har automatiserte skriftspråklige ferdigheter. En løsning kan være å forsikre deltakerne om at de selvsagt skal lese og skrive, men i andre timer på timeplanen. Akkurat i denne aktuelle timen skal kun muntlig læringsmetodikk benyttes. Når bøker og skrive-saker er ryddet helt vekk, signaliserer vi status til hørselen og at oppmerksomheten hundre prosent skal være rettet mot språkets lydmessige framtoning og samhandlingen som skjer i rommet. Vi erfarer at memoreringsarbeidet går bedre når skrift ikke blandes inn, en observasjon vi finner forskningsmessig støtte for hos Söderlund m. fl. (2023).
2. Deltakerne ser hverandres ansikter, gjerne ved at man står eller sitter i ring, i hesteko eller ved at man snur stolene. Det er lettere å forstå hverandres muntlige budskap når man får støtte av munnbevegelser og kroppsspråk. Dessuten er det også hyggelig å se hverandres ansikter, noe som kan skape fellesskapsfølelse i klassen.
3. Læreren «ekkosnakker»² i etterkant av deltakernes muntlige ytringer, så ofte som det passer i samhandlingen i klasserommet. Når en deltaker sier noe, gjentar læreren så tett som mulig, men med nødvendig endring slik at ytringen blir riktig norsk. Læreren ekkosnakker til alle ytringer, også de som i utgangspunktet er helt riktige. Når læreren på denne måten ekkosnakker til alles ytringer, blir det ikke flaut for noen. Læreren gjentar uansett.

Ekkosnakkingen fører til at samtalene i klasserommet går litt langsommere, alle må snakke i korte sekvenser og turtakingen får struktur. Når læreren gjentar alle ytringer, blir det lettere for deltakerne å forstå hva de andre sier, noe som åpner for å samtale om temaer som engasjerer.

4. For å lette forståelsen knyttes språklig og tematisk innhold til bilder, illustrasjoner, tegninger, konkrete, kroppsspråk, gjøremål og handlinger. Denne støtten fjernes etter hvert som deltakerne lærer, og det muntlige språket taler for seg selv. Deltakerne bør også oppmuntres til å bruke andre språk for å oversette og hjelpe hverandre.
5. Motiverende læringsaktiviteter som legger til rette for at deltakerne får jobbe med det nye som skal læres. Det er imidlertid krevende å tilrettelegge for læringsaktiviteter uten å involvere skrift. Dette har prosjektet tatt som en utfordring, og vi har etter hvert kommet fram til aktiviteter som ser ut til å gi deltakerne mye øvelse, trygghet og mestring. Slike muntlige læringsaktiviteter er mer konkret beskrevet i neste kapittel.
6. Læreren forklarer eller fokuserer ikke på feil, men uttaler heller ytringen riktig. Uten avbrytelser kan klassen fortsette med det som er på gang. Dersom læreren vil forklare eller oppklare feil språkbruk, er det best å vente til en tid på timeplanen da det passer å ta et metaspråklig perspektiv.
7. Stoffutvalget har nytte- og bruksverdi. Voksne kursdeltakere er som alle andre voksne; vi ønsker å lære det vi har behov for i livene våre. Undervisningen bør vinkles mot språklig og tematisk innhold som deltakerne har bruk for i klasserommet og i samfunnet utenfor. Ekte kommunikative situasjoner der man utveksler meninger om temaer som engasjerer, kan bevisst utnyttes. Ved bruk av god klasseledelse og muntlig støtte kan klassen samtale om meningsfulle temaer. Kjelaas og Fagerheim (2021) gir god innsikt i hvordan muntlige klassesamtaler kan brukes i språk- og fagopplæring.

² Vi har selv funnet på begrepet «ekkosnakke». Dette skiller seg fra det engelske «reformulation» som innebærer at man omformulerer og korrigerer ytringer som i utgangspunktet var feil. Å «ekkosnakke» innebærer å gjenta alle ytringer, også de som i utgangspunktet er helt riktige.

8. Små lydfiler og videoer deles med deltakerne slik at de får gode muligheter til å lytte, gjenta og repetere. Gjennom undervisningen på skolen får deltakerne trening og forståelse, men det muntlige språket er flyktig og forsvinner. Mange har behov for å repetere og øve, og små lydfiler og videoer kan være til hjelp. Før var skriftspråket eneste måte å «konservere» lærestoffet på. Nå åpner digital teknologi for at det muntlige lærestoffet kan deles med deltakerne i sin opprinnelige muntlige form. Vi har gode erfaringer med å lage en kort lydfil eller video direkte i klassen på slutten av læringsøkten mens deltakerne observerer. Filen/filmen sendes direkte til deltakernes mobiltelefoner, og deltakerne kan øve og repetere hjemme. Det finnes mange ulike plattformer som egner seg for deling av lyd- og videofiler.
9. Begeistring og status til muntlige framskritt. I det daglige arbeidet i klasserommet bør læreren gi tilbakemeldinger og vise begeistring for deltakerens innsatsvilje og muntlige framskritt. I tillegg kan bruk av muntlige prøver og vurderinger synliggjøre mestring og øke statusen til muntlige ferdigheter. Vi har gode erfaringer med å bygge muntlige prøver rundt bilder og illustrasjoner som deltakerne er kjent med fra læringsaktivitetene. En muntlig prøve kan for eksempel utføres ved at deltakerne framfører begreper og ytringer til hver illustrasjon. Vurderingskriteriene bør være klare, og poeng kan for eksempel gis slik: Ett poeng hvis man bruker det nye begrepet. To poeng hvis man bruker det nye begrepet i en meningsfull sammenheng som er forståelig. Deltakerne kan velge om de vil gjøre den muntlige prøven individuelt med læreren utenfor klasserommet eller presentere felles for klassen.

Muntlige læringsaktiviteter

Etter at nytt stoff er presentert, må deltakerne få anledning til å bearbeide og trene på det nye som skal læres. Nedenfor har vi beskrevet strukturerte læringsaktiviteter som vi erfarer gir deltakerne mye øvelse, trygghet og mestring. Aktivitetene ledes av læreren i starten, men etter hvert som deltakerne får trening, passer øvelsene også som gruppearbeid. Slike strukturerte læringsaktiviteter gir ikke automatisk overføringsverdi til ekte kommunikative situasjoner. Repetisjon i den daglige samhandlingen er derfor både viktig og nødvendig. Livet i klasserommet gir mange verdifulle situasjoner som egner seg for gjenbruk og konsolidering.

A. Læringsaktiviteter med støtte i bilder

B. Læringsaktiviteter med støtte i rollespill

C. Læringsaktiviteter med støtte i gjøremål

A. Læringsaktiviteter med støtte i bilder

Bilder, illustrasjoner eller tegninger kan fungere som knagger for hukommelsen og gir struktur til læringsaktivitetene.

A.1. «Ut å mingle for å bearbeide nytt stoff»

Poenget med denne aktiviteten er at deltakerne kan bearbeide nytt faglig stoff ved å snakke sammen. Læreren underviser først og knytter innhold til et utvalg bilder som passer til det nye temaet. Bildene kan gjerne være enkle. Om temaet for eksempel skulle være å lære om grunnskolen i Norge, kan en tegning av ti trappetrinn illustrere hele grunnskolen, mens sju trappetrinn kan illustrere barneskolen. Etter at læreren har undervist og knyttet innhold til de ulike bildene, henter deltakerne hvert sitt bilde og går rundt i klasserommet og snakker med hverandre. Deltakerne bruker sine språklige ressurser, oversetter og hjelper hverandre med å forstå. De prøver også å uttrykke seg på norsk ved egne uttrykksformer eller ved å herme etter læreren. Når de har snakket om begge bildene, går de videre og oppsøker en annen deltaker. På denne måten får deltakerne snakke om sitt eget og andres bilder mange ganger og får bearbeidet det nye som skal læres. Deltakere som føler seg usikre, kan velge å beholde sitt eget bilde gjennom hele aktiviteten for på denne måten å få trygghet på det man mestrer. De som ønsker større utfordringer, kan foreslå å bytte bilder med hverandre. Dersom det er vanskelig å få deltakerne til å oppsøke hverandre når de går rundt i klasserommet, kan aktiviteten organiseres enda mer stramt. For eksempel kan deltakerne stå/sitte på to rekker, ansikt til ansikt og snakke sammen. På signal fra læreren flytter alle på den ene rekka en plass til høyre, og alle får på denne måten en ny samtalepartner. En slik mingleaktivitet kan avsluttes med at læreren beskriver en og en illustrasjon, og sier for eksempel: «Et møte mellom lærer, elev og foreldre heter utviklingsamtale». Deltakeren som har den rette illustrasjonen, viser den fram og leverer. På denne måten konsolideres språklig innhold og illustrasjon, samtidig som alle bildene ender hos læreren og aktiviteten er ryddet opp.

A.2. «Ut å mingle for å trene spørsmål og svar»

Poenget med denne aktiviteten er at deltakerne har ulik informasjon som de spør hverandre om. Felles undervisning og gjennomgang i forkant sikrer at deltakerne har fått mange gjennomganger av de aktuelle spørre- og svarstrukturene som de skal trene på. Deltakerne henter hvert sitt bilde og holder det skjult inn mot brystet. Deltakerne går rundt, oppsøker hverandre og stiller spørsmål. For eksempel: «Hva skal du gjøre etterpå?» Den andre svarer muntlig i henhold til sitt eget bilde som holdes skjult: «Jeg skal hente barna i barnehagen». Når begge har spurt og svart, ser de to på hverandres bilder for å sjekke forståelsen. De to går så videre og finner en ny samtalepartner. Dersom det er vanskelig å få deltakerne til å oppsøke hverandre når de går rundt i klasserommet, se siste halvdel av punkt A.1.

A.3. «Lytt og flytt»

Poenget med denne aktiviteten er at deltakerne kan trene på nytt stoff ved å se at ytringer får en fysisk konsekvens ved at bilder blir flyttet på. Dette kan styrke forståelsen, samtidig som deltakerne kan lære av hverandres utsagn. Aktiviteten kan brukes på ulike nivå for å lære enkeltord, hele ytringer eller tematisk innhold alt avhengig av hva den foregående undervisningen har knyttet bildene til. Bildene samles på én side av en vegg, en digital tavle eller bord. Læreren står tett ved bildene og betjener i første omgang flytting av bildene. Deltakerne må kunne se bildene, men de bør samtidig stå eller sitte et lite stykke unna. Deltakerne skal ikke fysisk ta på bildene fordi poenget med aktiviteten er å øve på å uttrykke seg ved hjelp av muntlige ytringer. Hver enkelt deltaker kjenner selv hva de husker fra den foregående undervisningen, og velger å si en ytring. Læreren lytter, ekkosnakker og viser forståelse ved å flytte riktig bilde. Deltakerne fortsetter en og en å komme med muntlige utsagn til alle bildene er flyttet. På samme måte kan deltakerne gjenta alle ytringene enda en gang, og bildene flyttes tilbake. Dette kan gjøres om igjen og om igjen. Når tiden er moden, kan flyttingen utføres av en deltaker, og aktiviteten kan gjøres i smågrupper. Det er imidlertid viktig å holde fast ved rekkefølgen: En og en deltaker velger selv hva de vil si, mens den som betjener bildene lytter og flytter. Hvis den som betjener flyttingen derimot begynner å peke på bildene for å spørre ut de andre, vil deltakerne måtte blottstille at de ikke husker, noe som kan ødelegge for mestringsfølelse og gleden ved å trene. De fysiske forholdene i klasserommet påvirker mulighetene man har for å organisere aktiviteten.

Bilder kan for eksempel festes med egnet heftemasse på en vegg og flyttes bak en list eller andre fysiske skiller. På digital tavle kan bildene flyttes bak en strek eller inn i felt. På to bord som står litt fra hverandre, kan bildene flyttes fra det ene bordet til det andre. Avhengig av nivå kan aktiviteten bygges ut ved at ulike felt defineres, for eksempel: Utsagnet «Han sover» fører til at sovebildet flyttes til ett felt, mens utsagnet «Han sover ikke» fører til at sovebildet flyttes til et annet og avgrenset felt for nektende ytringer.

A.4. «Brettspill»

Poenget med denne aktiviteten er at deltakerne får muntlig repetisjon, meningsfull kommunikasjon og litt konkurranse. Illustrasjoner/bilder som tidligere har vært brukt i undervisningen, blir limt etter hverandre på et stort ark med markering for Start og Mål. Deltakerne kaster terning og flytter seg fram til en illustrasjon. Her må deltakeren muntlig kunne si illustrasjonens tilhørende innhold. Hvis deltakeren som har turen ikke husker, kan de andre deltakerne hjelpe til eller man må flytte tilbake. Hvilke regler som skal gjelde for spillet, egner seg godt for diskusjon og felles avgjørelse i klassen.

A.5. «Rett ordstilling»

Poenget med denne aktiviteten er å få støtte til å lage muntlige ytringer med rett ordstilling. Aktiviteten kan gjøres mer eller mindre avansert, tilpasset nivå. Bildestøtten samles i grupper på veggen, en digital tavle eller på ulike bord. Eksempel fra begynnernivå: Bildestøtten legges på tre bord som står med litt avstand. På bordet til venstre legges bilder som representerer ulike pronomen. På bordet i midten legges bilder som representerer verb, og på bordet til høyre legges bilder som representerer ulike steder. Stedene læres sammen med tilhørende preposisjon. Etter felles introduksjon begynner en og en deltaker å hente selv, ett bilde fra hvert bord, fra venstre mot høyre. En deltaker velger for eksempel bildet som representerer «jeg» + bildet som representerer «betaler» + bildet som representerer «i butikken», og deltakeren kan si ytringen: «Jeg betaler i butikken».

A.6. «Framtid og fortid»

Poenget med denne læringsaktiviteten er at deltakerne skal få trening i å uttrykke framtid og fortid. For eksempel: Bilder av ulike steder henges opp på veggene rundt om i klasserommet. Med lærerstøtte øves strukturene: «Jeg skal i butikken», «Jeg skal hjem», «Jeg skal til Sverige» osv. Alle deltakerne sitter og bestemmer destinasjon, og alle sier valget sitt høyt. Deretter reiser alle seg opp og går til det bildet som representerer sitt valg. Etter en liten stund går alle tilbake til utgangspunktet og uttrykker hvor de har vært: «Jeg har vært i butikken», «Jeg har vært hjemme», «Jeg har vært i Sverige» osv. På samme måte kan bilder av kjente verb henges opp rundt omkring på veggene, og man kan øve på å uttrykke hva man skal gjøre og hva man har gjort.

A.7. «Jeg tenker på et ord»

Poenget med denne læringsaktiviteten er at deltakerne får trening i å bruke ord og samlebegreper knyttet til kategorier eller fag. Begrepene knyttes til illustrasjoner og bildesamlingen utvikles etter hvert som nye ord/begreper/temaer har hatt fokus i undervisningen. Et eksempel: En illustrasjon av en bukse, en jakke, en genser og en lue representerer samlebegrepet «klær», en illustrasjon av en sofa, seng og bord representerer samlebegrepet «møbler» osv. Etter hvert som man har en del begreper, kan en læringsaktivitet organiseres. Den som leder aktiviteten, holder bildet skjult og sier: «Jeg tenker på ett ord som vi bruker om leilighet, hybel, rekkehus og blokk». Klassen får litt tid til å tenke først, og sier deretter i kor: «Bolig». Lederen bekrefter og viser fram illustrasjonen. På denne måten kan alle selv sjekke om de hadde rett forståelse. Deretter prøver klassen å finne spørsmål der begrepet «bolig» blir brukt: «Hva slags bolig har du?». Spørsmålet brukes til samtale to og to slik at begrepet får enda dypere forankring hos den enkelte. Etter hvert som deltakerne har opparbeidet forståelse for en del begreper, kan læringsaktiviteten gjøres mer avansert, som konkurranse mellom grupper. Gruppene må sitte litt fra hverandre så nabogruppa ikke hører. Læreren beskriver et begrep og henvender seg til gruppe A: «Jeg tenker på ett ord som vi bruker om hjerte, lunger og nyrer». Gruppe A samtaler og blir enige om å svare: «indre organer». Gruppe A får et poeng for rett svar. Så er det gruppe B sin tur. Læreren beskriver et nytt begrep. Gruppe B snakker sammen og svarer feil. Da går sjansen videre til gruppe C. Det blir ingen repetisjon for gruppe C. Alle må lytte og følge med underveis. Man kan også gi tilleggspoeng til gruppa

dersom de klarer å lage et spørsmål der begrepet er i bruk. Konkurransen blir enda mer avansert dersom en deltaker henter et bilde, holder det skjult og beskriver begrepet til sin egen gruppe.

B. Læringsaktiviteter med støtte i rollespill

Rollespill kan være gøy og gi motivasjon til aktiv muntlig utfoldelse. Deltakerne spiller ulike roller i en tenkt sosial kontekst. Dersom språknivået er lavt, kan det være utfordrende å bli enige om den felles forestillingen man skal spille. En løsning kan være å utnytte konkrete situasjoner som oppstår og i etterkant lage rollespill av det som nettopp skjedde. Rollespill åpner også for at deltakerne kan spille videre på dialogene, bruke fantasi og løse problemer.

B.1. «Presentere seg i relasjon»

Poenget med denne læringsaktiviteten er at deltakerne får trening i å presentere seg i relasjon til noen andre. Læreren får hjelp av en deltaker og modellerer følgende dialog: A: «Jeg er datteren til Kebira», «Det er moren min», B: «Jeg er moren til Sara», «Det er datteren min». Deltakerne går sammen i par og definerer en relasjon. Læreren leder aktiviteten med turtaking slik at alle får prøve seg. Etter mange repetisjoner begynner formuleringene å sitte, og parene går rundt i klasserommet og snakker med hverandre. Læringsaktiviteten varieres ved å trene på andre roller og relasjoner, som for eksempel: venner, naboer, kollegaer osv. Videre kan to og to deltakere definere én felles «tittel». Dette gir anledning til å øve på: «Vi er foreldrene til ...» osv.

B.2. «Går det bra med?»

Poenget med denne aktiviteten er at deltakerne får trening i å hilse og vise interesse for hverandre. Mange papirlapper med strektegninger av personer ligger framme, og deltakerne henter en eller flere lapper. Læreren får hjelp av en deltaker og modellerer følgende dialog: A: «Hvem er det?», B: «Det er sønnen min», A: «Går det bra med sønnen din?» B: «Ja, det går bra». Læreren leder aktiviteten videre med turtaking slik at alle får prøve seg. Etter mange repetisjoner begynner formuleringene å sitte, og deltakerne kan

oppsøke hverandre og vise interesse for hverandres bekjente. Læringsaktiviteten kan gjøres med jevne mellomrom, og deltakerne oppfordres til å bruke fantasi når de presenterer papirlappene slik at de får trening i å spille andre roller og uttrykke andre forhold enn sine egne.

B.3. «Gi muntlig beskjed»

Poenget med denne aktiviteten er at deltakerne får trening i å gi beskjed om fravær fram i tid. Læreren får hjelp av en deltaker og modellerer følgende dialog: Deltaker: «Jeg har avtale klokka 13.00», Lærer: «Når må du gå?», Deltaker: «Jeg må gå klokka 12.30». Flere par forsøker å spille dialogen. Når formuleringene begynner å sitte, blir ulike klokkeslett delt ut. Til å begynne med brukes kun hele og halve timer. Halvparten av deltakerne går rundt med et ark med klokkeslett og spiller den som skal gå, den andre halvparten stiller spørsmål.

C. Læringsaktiviteter med støtte i gjøremål

Ulike gjøremål gir synlig og konkret meningsinnhold til muntlig språkbruk. Dette kan vi utnytte til læring.

C.1. «Verbbøying med håndbevegelser»

Poenget med denne læringsaktiviteten er å øve på verbformer. Håndbevegelsene viser til det konkrete fenomenet og kan gi støtte til læringen. På aller enkleste nivå kan bevegelsene gjøres slik: Framtidsformen (skal + infinitiv) med håndflatene rettet mot hverandre og pekende framover, nåtidsformen med pekefingerne pekende nedover, fortidsformen (preteritum) med høyre hånd over høyre skulder og fortidsformen (perfektum) med venstre hånd over venstre skulder. I felles klasse eller i grupper trekkes et verbkort som viser en handling, for eksempel «sove». Gruppen sier regla: «skal sove, sover, sov, har sovet» samtidig som de utfører bevegelsene som beskrevet.

C.2. «En påstand, ikke sant?»

Poenget med denne aktiviteten er at deltakerne kan bli bedre kjent med hverandre i klassen. Det er best om alle står i ring og har en ball å kaste med. Man kan starte med vanlige spørsmål som: «Hva heter du?» osv., men dette blir fort kjedelig. Det er mer utfordrende og skaper mer engasjement dersom den enkelte tar en sjanse, kaster ballen og sier en påstand: «Du heter Fatima, ikke sant?». Den som får ballen, svarer om gjettingen er riktig. Deltakeren kaster ballen videre til en annen deltaker og gjetter: «Du jobber på REMA, ikke sant?».

C.3. «Hvem er denne sin?»

Poenget med denne aktiviteten er at deltakerne får trening i å oppklare forvekslinger som skjer i klasserommet. Alle blir oppfordret til å legge fram en eiendel. Læreren løfter opp en sko og modellerer: «Hvem er denne sin?». Deltakerne svarer for seg selv og for hverandre: «Det er min sko», «Det er Sara sin sko». Når formuleringene begynner å sitte, kan aktiviteten gjøres i mindre grupper.

C.4. «Jeg tror, jeg vet»

Poenget med denne læringsaktiviteten er at deltakerne får trening i å uttrykke seg, selv om man er usikker. Deltakerne kan gjette på innholdet i for eksempel en sekk. Læreren modellerer strukturen, og etter hvert kan en deltaker si: «Jeg tror det er en bok i sekken» eller «Det er en bok i sekken, kanskje?». Læreren svarer: «Ja, det er en bok i sekken», henter den fram og legger boka på bordet. Slik avsløres innholdet etter hvert som deltakerne gjetter. Deltakerne øver etter hvert med egne sekker, to og to. Øvelsene kan videre brukes for å trene på forskjellen mellom «Jeg tror / Jeg vet». Første del gjennomføres som over. Alle tingene er tatt ut av sekken og ligger ute på bordet. Alle kan nå se tingene, så det er ingen tvil. Ny struktur blir innført: «Jeg vet at det er mat i sekken», og alle tingene legges én og én ting tilbake, og øvelsen er ferdig og ryddet opp.

C.5. «Kan jeg få?»

Poenget med denne aktiviteten er at deltakerne får trening å bruke ytringer som vi stadig trenger i samværet i klasserommet. Deltakerne sitter i sirkel og forskjellige gjenstander ligger på gulvet. Konkretene brukes som flytteobjekter. Læreren spør: «Kan jeg få vannflaska?». En deltaker går og gir vannflaska til læreren. Læreren spør videre slik at alle gjenstandene flyttes fra gulvet og bort til læreren. Så er det deltakerne sin tur til å spørre en og en.

«Kan jeg få?», og læreren leverer gjenstandene ut til deltakerne etter hvert som de spør. Slik kan gjenstandene flyttes fram og tilbake, flere ganger og alle får trening i å spørre. Avhengig av nivå kan den samme aktiviteten gjøres i smågrupper og flere nyttige spørrestrukturer kan øves inn: «Kan du hente?», «Kan du levere? osv.

C.6. «Gjør og hør»

Poenget med denne læringsaktiviteten er å bevege seg og samtidig lære det muntlige språket som beskriver kroppen i bevegelse. Alle reiser seg opp og stiller seg et sted på gulvet som gir den enkelte litt plass rundt seg, gjerne i ring hvis det er mulig. Alle deltakere kjenner øvelser å gjøre med kroppen, og dette kan vi bruke. Læreren modellerer først, men etter hvert kan deltakere vise fram en øvelse, en og en. For eksempel å bøye seg ned og reise seg opp. Alle gjør øvelsen sammen, mens den som foreslo øvelsen teller til ti. Læreren foreslår et utsagn som passer til bevegelsen, og alle sier: «Vi bøyer i knærne, ned og opp». På denne måten kan klassen sammen finne fram til flere gode øvelser, samtidig som deltakerne lærer nyttig språkbruk.

C.7. «Hør og gjør»

Poenget med denne læringsaktiviteten er å bruke det klassen har opparbeidet i C.6, og at rekkefølgen nå snus for å gi litt større utfordringer. Læreren/lederen sier et av de kjente utsagnene: «Vi bøyer i knærne, ned og opp» uten selv å røre seg. Lederens kroppsspråk skal altså ikke røpe løsningen med en gang, men deltakerne får anledning til å tenke selv. Lederen gjentar det muntlige utsagnet og nikker anerkjennende til deltakere som etter hvert husker hva de skal gjøre. Etter litt prøving og feiling, teller lederen til ti samtidig som de gjør øvelsen sammen.

Litteraturliste

Holden, Steinar m. fl. (2021): Kompetanse, aktivitet og inntektssikring Tiltak for økt sysselsetting Utredning fra Sysselsettingsutvalget oppnevnt ved kongelig resolusjon 5. april 2019. Avgitt til Arbeids- og sosialdepartementet 11. februar 2021. Norges offentlige utredninger 2021: 2.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/2943e48dbf4544b8b5f456c850dcccbe/no/pdfs/nou202120210002000dddpdfs.pdf>

Kjelaas, Irmelin og Fagerheim, Kristin (2021): Integrert språk- og fagopplæring for nyankomne andrespråkselever. Universitetsforlaget.

Lerfaldet, Hilde; Eikrem, Amund og Kristoffersen, Eva Marit (2022): Forberedende voksenopplæring: Evaluering etter fire år med forsøk. Ideas2Evidence. Rapport 2:2022.

<https://www.ideas2evidence.com/nb/publications/forberedende-voksenopplaering-evaluering-etter-fire-ar-med-forsok>

Minuz, Fernanda; Kurvers, Jeanne; Schramm, Karen; Rocca, Lorenzo og Naeb, Rola m. fl. (2022): Literacy and second language learning for the linguistic integration of adult migrants (LASLLIAM). Counsel of Europe. <https://rm.coe.int/prems-008922-eng-2518-literacy-and-second-language-learning-couv-texte/1680a70e18>

Rambøll/Halogen (2021): Kartlegging av hvilke barrierer innvandrerkvinner opplever i møte med norsk arbeidsliv. Delprogram sysselsetting ved NAV Søndre Nordstrand.

Söderlund, Göran B. W; Torvanger, Silje; Hadjikhani, Nouchine og Johnels, Jakob Å. (2023): Sentence memory recall in adolescents: Effects of motor enactment, keyboarding, and handwriting during encoding. Brain and behaviour. Volume 13, Issue 11 November 2023. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/brb3.3226>

